

MODUŁ 8

RUCH HARMONICZNY I FALE MECHANICZNE

→ FIZYKA – ZAKRES ROZSZERZONY

OPRACOWANE W RAMACH PROJEKTU:

WIRTUALNE LABORATORIA FIZYCZNE NOWOCZESNĄ METODĄ NAUCZANIA.

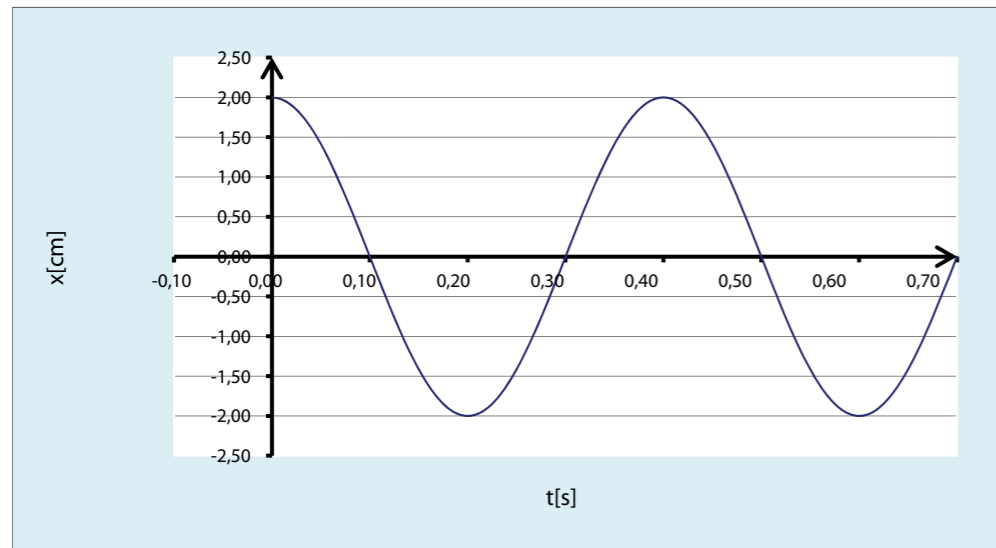
PROGRAM NAUCZANIA FIZYKI

Z ELEMENTAMI TECHNOLOGII INFORMATYCZNYCH

→ Zadania

Zadanie 1

Wykres przedstawia zależność wychylenia od czasu dla oscylatora harmonicznego (rys. 1). Odczytaj, ile wynosi wartość amplitudy i okres drgań. Oblicz częstotliwość drgań i maksymalną wartość prędkości.

Rys.1. Oscylator harmoniczny – wykres zależności wychylenia od czasu.

Rozwiązanie

Dane odczytane z wykresu: amplituda $A = 2 \text{ cm} = 0,02 \text{ m}$, okres drgań $T = 0,4 \text{ s}$.

Częstotliwość drgań wynosi:

$$f = \frac{1}{T} = \frac{1}{0,4 \text{ s}} = 2,5 \text{ Hz}$$

Maksymalna wartość prędkości:

$$v_{\max} = 2\pi f A = 2\pi \cdot 2,5 \text{ Hz} \cdot 0,02 \text{ m} = 0,1\pi \frac{\text{m}}{\text{s}} \approx 0,31 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

Zadanie 2

Okres drgań wahadła matematycznego wynosi $T = 2 \text{ s}$. Jaka jest długość wahadła? Jak należy zmienić długość nici, aby okres drgań zmniejszył się dwukrotnie?

Rozwiązanie

Okres drgań wahadła matematycznego (dla małych kątów) wynosi:

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{l}{g}}$$

Zatem

$$gT^2 = 4\pi^2 l$$

$$l = \frac{gT^2}{4\pi^2} = \frac{9,81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 4 \text{ s}^2}{4 \cdot \pi^2} \approx 1 \text{ m}$$

Aby okres drgań zmniejszył się dwukrotnie, należy zmniejszyć 4-krotnie długość nici wahadła.

Zadanie 3

Całkowita energia ciała drgającego wynosi $E = 5 \text{ J}$. Ile wynosi energia kinetyczna w chwili, gdy wychylenie $x = 1/5 A$? (A – amplituda drgań).

Rozwiązanie

Całkowita energia drgającego ciała

$$E = \frac{kA^2}{2}$$

jest sumą energii kinetycznej i energii potencjalnej sprężystości.

$$E = E_k + \frac{kx^2}{2}$$

Po wstawieniu wartości $x = 1/5 A$ otrzymujemy:

$$E = E_k + \frac{kA^2}{2 \cdot 25}$$

$$E = E_k + \frac{E}{25}$$

$$E_k = \frac{24}{25} E = 4,8 \text{ J}$$

Zadanie 4

Jak zmieni się amplituda drgań ciała poruszającego się ruchem harmonicznym, jeśli maksymalna wartość energii kinetycznej tego ciała czterokrotnie zmaleje?

Rozwiązanie

Maksymalna wartość energii kinetycznej jest równa całkowitej energii mechanicznej ciała, która jest proporcjonalna do kwadratu amplitudy:

$$E = \frac{kA^2}{2}$$

Czterokrotne zmniejszenie maksymalnej energii kinetycznej odpowiada dwukrotnemu zmniejszeniu amplitudy.

Zadanie 5

Ile wynosi odległość między sąsiednimi węzłami fali stojącej wytworzonej w helu przez drgający kamerton o częstotliwości $f = 435 \text{ Hz}$? Prędkość dźwięku w helu wynosi 1000 m/s .

Rozwiązanie

Długość fali

$$\lambda = \frac{v}{f} = \frac{1000 \frac{\text{m}}{\text{s}}}{435 \text{ Hz}} \approx 2,3 \text{ m}$$

Odległość między sąsiednimi węzłami fali stojącej jest równa połowie długości fal, czyli około $1,15 \text{ m}$.

Zadanie 6

Chłopiec stojący na peronie słyszy gwizd przejeżdżającego pociągu. Częstotliwość sygnału wysyłanego przez poruszający się pociąg wynosi 1000 Hz . Jak zmienia się częstotliwość dźwięku słyszanego przez chłopca, jeśli pociąg jedzie z prędkością 72 km/h ? Prędkość dźwięku w powietrzu wynosi 340 m/s .

Rozwiązanie

$$v_z = 72 \text{ km/h} = 20 \text{ m/s}$$

$$f = 1000 \text{ Hz}$$

Zadanie dotyczy zjawiska Dopplera. Gdy pociąg zbliża się do chłopca, słyszy on dźwięk wyższy niż wysłany przez źródło dźwięku:

$$f_1 = \frac{v}{v - v_z} f = \frac{340}{320} \cdot 1000 \text{ Hz} = 1062,5 \text{ Hz}$$

Gdy pociąg się oddala, chłopiec słyszy dźwięk o częstotliwości:

$$f_2 = \frac{v}{v + v_z} f = \frac{340}{360} \cdot 1000 \text{ Hz} = 944,4 \text{ Hz}$$

Różnica częstotliwości wynosi:

$$1062,5 \text{ Hz} - 944,4 \text{ Hz} = 118,1 \text{ Hz}$$

Odp. Gdy pociąg przejeżdża obok chłopca usłyszy on obniżenie wysokości dźwięku, odpowiadające zmniejszeniu częstotliwości o $118,1 \text{ Hz}$.